

erdiko kaira

«Beste literaturetako botere-borroken aldean gurea ez da ezer»

Otsailetik da Ander Iturriotz (Ordizia, 1961) Euskal Idazleen Elkarteko lehendakari. Lan berria, elkarrizketak barra-barra, agenda hitzorduz gorri. Hala ere, eragozpenik gabe onartu du hizketarako proposamena. Donostian da zita, EIEren egoitzan, Zectoria kale malkartsuan. Euskal literaturaren esparrua osatzeko unea dela uste du Iturriotzek, irakurleengana zuzentzeko tenorea.

GORKA BEREZIARTUA

Argazkiak: Axier Lopez

Utzi konparazio gaizto bat egiten: EIEko lehendakari izatea ez al da futbol partiduko arbitroa izatearen pareko? Gauzak ondo eginez gero, inoren esker onik ez; kontuak okertzen direnean berriz, denak txistuka.

Baloiak kanpora botako ditut [barrez]. Elkar-tean arazoak badaude, elkarte guztietan bezala. Badaude, eta egongo dira, batez ere guk daukagun giza-materialari begiratuta: bakarka dabilen jendea da, bere helburuak dauzkana, bere liburuak, publikazioak, ospea... Horrek ematen dio beste konfliktibitate maila bat. Egituraketan ere aldaketa asko egon dira eta egongo dira; diru-

iturriei begira ere bai... Hau elkarte bizia da, eta elkarte bizi guztietan gertatzen dira tirabirak. Hori asumitu behar da, arazoak ahalik eta gehien minimizatu eta saiatu konpontzen. Baina baloia kanpora bota behar dudala esaten nuen, EIEri buruz hedabideetan agertzen dena gehienetan arazoak direlako. Oraingoan, zehazki, bekadun bati lan ituna suspenditu zaio eta horrek izugarrizko oihartzuna izan du. Beste guztiak, ia ezer ez. Eta oso kurioa da, lehenbiziko galdera hortik etorri da. Bitxia da, munduari buruzko nolako ikuspegia daukaten kazetariak ere. Baina bueno, dauden problemak

Ander
Iturriotz

konpondu behar dira, ez naiz etorri pentsatuz ezer egongo ez denik, norberak ezagutzen duen dagoeneko mundua, esperientzia dauka bestelako erakundeetan, eta guztietan daude arazoak.

Lana zeure gain hartzean esan zenuen aurreko zuzendaritzaren ildoan jarraituko zenuela, baina ñabardura batzuekin. Zeintzuk izango diren aurreratzerik bai?

Ildoek hitz egiten denean badirudi linea politikoez edo ideologikoez hitz egin behar dela. Ez da hori gure kasua. EIEk urte batzuk dauzka, eta badauka linea bat; lerro bati jarraitu dio, eta aroz aro eduki ditu helburu batzuk. Lehenengo izan zen idazleak antolatzea. Elkartea orduan sortu zen: idazleen babes, dinamikak, sinergiak, elkarrekin jarri beharra... Bigarren fase bat etorri zen gero, lineaz aldatu gabe: literaturaren sozializazioa. Orduan hasi ziren gogoeta batzuk, nola atera literatura idazleen mundutik, nola hurbildu irakurleengana, eskolara... Eta nik uste dut orain hitz egiten hasi dela hirugarren urrats bati buruz, literaturaren esparru osoa osatzera datorrena: irakurleari begirako urratsa. Gustatuko litzaidake esparrua osatzea. Literaturarena esparru bat baita: ez dute idazleek bakarrik osatzen, ezta irakurleek bakarrik ere, ezta argitaletxeek soilik ere. Dena da bat. Horien artean sor daitezkeen dinamikak adosteko eta orekatzeko momentua da.

"Inoiz ez dugu lortuko bertsogintzak daukan sarea, antolaketa eta arrakasta. Baina heren bat edo hamarren bat lortuko bagenu, nahikoa izango litzateke".

"Gutxi irakurtzen bada, bitxia da nolako kalitatez irakurtzen den. Hemengo ez da edonon gertatzen: beste kultura batzuetan irakurle klub ordez fan-klubak sortzen dira"

Zein dinamika?

Kulturalki daukagun ahuldade honetan, beti iruditu zait oso bitxia, eta ez da oraingo kontua, nola bat-batean antolatu diren klub batzuk: Basaurin, Larrabetzun, Iruñean... Jendea bere kabuz biltzen da hilabetean behin, liburu bat irakurtzeko konpromisoa hartu eta horri buruzko gogoeta bat egiteko. Euskal kulturagintza horrela sortu da beti; eta orain iritsi zaio irakurleari bere momentua. Horrek erakusten du euskal literaturagintza momentu interesgarrian dagoela. Beti egon dira kexuak argitaletxeen aldetik, gutxi irakurtzen ote den, gutxi saltzen ote den... Ez nago oso ados. Ze, gutxi irakurtzen bada, bitxia da nolako kalitatez irakurtzen den.

Hau ez da edonon gertatzen: beste kultura batzuetan, asko jota fan-klubak sortzen dira, idazle konsagratu bat hartu eta sinadura eskatzera joaten dira. Hemen ez da hori: azpitik sortu da, jende bat interesatuta zegoelako kulturagintzan, eta literaturagintzan. Horrek gune batzuk sortu ditu eta EIE ezin da hortik arrotz bizi.

Hor egon behar du, horrelakoak bultzatu.

Bertsozale Elkarteen paradigma aipatzen da horretaz hitz egitean... Horrelako zerbait daukazu buruan?

Izan daiteke, baina alde izugarriak daude. Bertsolaritzak egitura mailan daukan oinarria eta literaturak izan dezakeena oso desberdinak

dira. Bertsogintza bezalako esperientziarik ez dago mundu osoan gaur egun. Badaude ahozko kultura asko, baina inon ez da lortu hemen Bertsozale Elkarteak lortu duena: mundu osoan periferikoa eta baztertua den zerbait masa fenomeno bihurtzea. Eta ez masa fenomenoek daukaten alderdi ezkorretik, erakarpen indarraren aldetik baizik. Hori pentsaezina da beste edozein lekutan, eta erakusten du euskal kulturgintza oso indartsu dagoela. Hori bai, hori emulatu nahi izatea literaturatik, ezinezkoa dela uste dut. Bertsozale oso gauza bizia da, bat-batekoa, edozein lekutan antola daiteke saio bat, jendea engaiatzen da. Literaturak beste erritmo bat behar du, irakurketa patxadatsu bat, idazketa ere bai... Inoiz ez dugu lortuko bertsozaleak daukan sarea, antolaketa eta arrakasta. Baina heren bat edo hamarren bat lortuko bagenu, nahikoa izango litzateke.

Hitzaren Ubera egitasmoa aipatu zenuen horren harira. Gehiago zehazterik izango ote zenuke?

Oraintxe garatzen ari garen proiektua da; bazkide bi ari dira horretan lanean eta oraindik bidean dago, beraz, zehaztasun handirik ezin dizut eman oraindik, ez baitakit noraino joango den. Helburua zein den bai: klubak aipatu ditugu; eta blogariak ere hor daude, fenomeno moduan. Sarean literaturari buruz hitz egiten da, eta kritika ere sortu da akademiatik kanpo. Fenomeno oso interesgarria da, ze, duela urte gutxi euskal kritikarik ez zegoen; edo ezin zen egin. Eta orain, bat-batean, kritika akademikoak bere lerroa ireki du; eta horrekin batera egunkarrietan, aldizkarietan, blogetan... kritika ez-akademikoa sortu da, baina nolabait formala dena, publikoa delako. Jendeak iritziak ematen ditu, batzuk

Arabako kuadrilla arteko
Ichenengo
BERTSO TXAPELKETA
2010

1. FINALERDIA

Apirilak 11, igandea, 17:30etan, Zigoitiko aretoan

ARAMAIO
VS
KAKITURRI-EHARI (Gasteiz)

Antolatzailea: Arabako Bertsozale Elkartea
Babesleak: Arabako Foru Aldundia, Obra Social, Argia
Laguntzaileak: Arabako Foru Aldundia, Obra Social, Argia

oso gogorak; hala ere, aintzat hartzekoak. Gustatuko zaigu estiloa ala ez, baina tabu bat haustea ekarri du. Aberasgarria da, nahiz eta batzuetan modu oso gogorrean ateratzen. Ez gaitu harritu behar horrek: euskal literatura ez da zeru platoniko bat... eta orain arte hori izan da. Konparatzen badugu beste literaturetan, literatura normalizatuetan, Frantzia edo Espainian edo Alemanian dauden botere-borrokekin, gurea ez da ezer. Botere-borroka, noski, Pierre Bordieuk aztertu dituen eran: hau da, literatura botere-esparrua da. Gurea ez da izan, baina orain izaten hasi da; eta hori normalizazio puntu bat ere bada. Internetek hori bultzatu badu, EIEk ere eduki behar ditu medio birtual batzuk, sare batzuk. Hitzaren Uberarekin hori indartu nahi da, bestelako ikuspegia eman, askoz interaktiboagoa.

Botere-borroka aipatu dituzenez: euskal literaturako banderizoen artean EIEk bilgune funtzioa ere bete beharko luke?

Tira, banderizoen metaforak eramatzen gaitu euskal literaturak ezagutzen ez duen egoera batera. Botere-borroka sortzen da boterea dagoen lekuetan, eta oraingoz, nik uste, euskal literaturak ez dauka entitate hori.

Neurri batean bai, ezta? Literatura bada Euskal Herria errepresentatzeko bide bat.

Bai, eta badaude, esaterako, sarien inguruan modu nahiko interesatuen sortu diren erreferente berri batzuk. Botere-esparru hori hor dago, eta horrek ere sortzen ditu tirabirak. Baina hortik beherago ere beti egon dira euskal literaturan idazleak eta estiloak. Antzeko estiloa dutenak elkartu izan dira, sintonia bat daukatelako. Logikoa da, normala eta EIEk horiek guztiak normaltasunaren barnean hartu behar ditu: denak dira bazkide, denak dira literatoak eta dena da produkzio literarioa. Inondik inora ezingo genuke hor eskurik sartu; aitzitik, hori normaltasunaren barruan hartu beharko genuke, desdramatizatuz. Agian gehiegi dramatizatzen dira gauza hauek, eta idazle jende batek izan dezake joera horretarako, gauzak oso modu pertsonalean hartzen dituztelako. Hori bai saihestu beharko litzatekeela, deskalkifikazio pertsonal horretatik kritikara pasaz.

Alde problematikoek ari naiz galdezka, eta gauza atseginagoak ere ateratzen nahi nituzke: arreta deitu dit "Idazleak ikastetxeetan" programak izan duen hazkundea.

Urtero programa hori eskaintzen dugunean Eusko Jaurlaritzarekin adostasun batera iristen gara eta onartzen ditugu X ekitaldi. Iaz

horiek betetzeaz gain, gehiago egin genituen, finantzabide gutxiagorekin. EIEk dauzkan diru-iturriak zabaldu, ustiatu eta aprobetxatu behar ditu ahalik eta gehien. Azkenean gure helburua hori da, kasu honetan literatura sozializatzea, eta horretarako erabiltzen ditugu dauzkagun diru-iturri guztiak.

Auto-finantzaketa ere aztertzen ari zarete.

Dena aztertzen ari gara [barrez]. Sinesten dugu lor dezakegun diruak oso aplikazio ona daukala. Ari gara publizitatea lortu nahian, administratibotik kanpo egon daitezkeen beste gune ekonomiko batzuetara jotzen, enpresetara... Gauza batzuk oraindik eztabaidatzen ari gara, baina horretan gaude: administrazioaren diru-iturriak jaitsi direnean —eta ez bakarrik guretzat, kultura guztia kaltetu da— pentsatzen dugu ezin diogula uko egin dauzkagun dinamika interesgarri horiei. Aldez edo moldez horiek babestu behar ditugu.

"Euskal literatura ez da zeru platoniko bat... eta orain arte hori izan da"

Bukatzeke, liburu elektronikoaz jardun nahi nuke: CEDRO bezalako erakundeak idazleen eskubide digitalak eskuratu nahian dabil-tza. Ez al dago kontraesanean praktika hori, Interneten berezko dinamikarekin?

Eztabaida hori oraintxe iritsi da elkartera. Batetik eta bestetik antolatzen ari dira mintegiak. Euskal literaturan oraingoz liburu digital gutxi daude eta argitaletxeek ez dakite eutsiko dioten bide horri; ez dakite euskal kulturak eman dezakeen; edo gehigarri hori interesgarria ote den euskal kulturarentzat. Batzuek badirudi onartu dutela, baina beste batzuek... ez dago hain argi. Hori argitu arte eztabaida guztiak teorikoak izango dira. CEDROk eta Espainiako egile-eskubideen elkarteek dituzten jarrerak gaur egun oso inpopularrak dira. Bakoitzak bere iritzia izango du; elkarteak ez du oraindik honetaz eztabaidatu, baina horretan ari gara, azken batean galderak egiten ari zaizkigulako eta noizbait erantzun beharko dugu. Nik pertsonalki nire iritzia daukat, eta agian ados egon naiteke zuk egin didazun planteamendurekin, baina badakigu gaur egun sareari kateak jartzeko beste asmo batzuk ere badaudela. Guk Internet hau ezagutu dugu, baina ez dakigu hemendik urte batzuetara zer izango den; eta badirudi merkatua nagusitzen bada Internet ere klub pribatu bilakatu-tuko dela. Dena etortzeko dago. Guri berandu iritsiko zaigu. Eta agian, zorionez, iristen denerako gauzak atzerrian konponduta egongo dira. Ez dut uste premia biziko arazo denik momentuz. Baditugu helburu garrantzitsuagoak. ■